

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	9Cdo/39/2022
Identifikačné číslo spisu:	1215226212
Dátum vydania rozhodnutia:	30.01.2023
Meno a priezvisko:	JUDr. Martin Holíč
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2023:1215226212.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcu Z. G. J., nar. X.X.XXXX, Y. XX, M., zastúpeného advokátkou JUDr. Sabínou Hodoňovou, PhD., Mariánske námestie č. 31, Žilina, proti žalovanému FCP-SK s. r. o., Slovnaftská 100, Bratislava, IČO: 44 605 391, zastúpenému Advokátskou kanceláriou JUDr. Peter Strapáč, PhD., s.r.o., Ul. 17. novembra 3215, Čadca, o zaplatenie 7.500,- eur s príslušenstvom, vedenom na Okresnom súde Bratislava II pod sp.zn. 21C/375/2015, o dovolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave z 25. mája 2021 sp.zn. 16Co/22/2020, takto

rozhodol:

Dovolanie o d m i e t a.

Žalovaný má nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

Odôvodnenie

I. Okresný súd Bratislava II (ďalej len „súd prvej inštancie“) rozsudkom z 18. septembra 2019 č.k. 21C/375/2015-156 žalobu v celom rozsahu zamietol; žalovanému priznal nárok na náhradu trov konania vo výške 100 %. Rozhodol tak v zmysle § 100 ods. 1, § 101 Občianskeho zákonníka, § 43 ods. 1, § 119a ods. 1, ods. 2, ods. 3, ods. 4 Zákonníka práce, § 2 ods. 1, § 8 ods. 1, § 9 ods. 1, ods. 2, ods. 3, ods. 4 zákona č. 365/2004 Z. z. V odôvodnení uviedol, že je nespochybniteľné, že dojednávanie mzdových podmienok vrátane individuálnej dohody o výške mzdy podľa Zákonníka práce je založené na zmluvnej voľnosti, pri dojednaní mzdových podmienok podľa Zákonníka práce však zmluvná voľnosť zamestnávateľa nie je absolútna a je obmedzená povinnosťou zamestnávateľa dojsť k dohode o mzdových podmienkach bez akejkoľvek diskriminácie, podľa § 119a Zákonníka práce. Zo zásady rovnakého odmeňovania vyplýva, že za prácu rozdielnej náročnosti z hľadiska univerzálnych kritérií zložitosti, zodpovednosti a namáhavosti práce, musí byť zamestnancom poskytovaná a garantovaná aj rozdielna odmena za prácu. Za rovnakú prácu alebo prácu rovnakej hodnoty sa považuje práca rovnakej alebo porovnateľnej zložitosti, zodpovednosti a namáhavosti, ktorá je vykonávaná v rovnakých alebo porovnateľných pracovných podmienkach a pri dosahovaní rovnakej alebo porovnateľnej výkonnosti a výsledkov práce v pracovnom pomere u toho istého zamestnávateľa. Požiadavka na rovnakú mzdu za rovnakú prácu alebo za prácu rovnakej hodnoty tiež neznamená, že zamestnávateľ nemôže diferencovať mzdy zamestnancov v závislosti od výkonnosti, kvality a kvantity vykonanej práce. Ak však

zamestnávateľ používa systém odmeňovania, ktorému chýba akákoľvek transparentnosť, potom je povinný dokázať, že jeho mzdová politika nie je diskriminačná. Predmetom konania bol nárok žalobcu o doplatenie rozdielu mzdy v porovnaní so mzdou pána Z.. J.. Žalobca v žalovanom rozdiel (300 eur mesačne) videl diskriminačné konanie žalovaného, nakoľko bol názoru, že medzi ním a pánom Z.. J. nie je priestor a rozdiel na rozdielne mzdové ohodnotenie. V konaní bolo bez pochyb preukázané, že Z.. J. bol odborne spôsobilejší, kvalifikovanejší a v neposlednom rade s dlhšou pracovnou praxou. Uvedené závery nevyvracajú ani listiny predložené žalobcom (č. l. 50-91); ide o dokumenty, ktoré nijakým spôsobom nepreukazujú nárok žalobcu podľa § 119a Zákonníka práce s poukazom na antidiskriminačný zákon. Súd prvej inštancie, viazaný názorom odvolacieho súdu, nenašiel v konaní žalovaného znaky diskriminačného konania, resp. znevýhodňovania jedného zamestnanca v porovnaní s iným, pričom nemožno opomenúť skutočnosť, že na začiatku pracovného vzťahu so žalovaným dostával za vykonanú prácu aj pán Z.. J. odmenu vo výške 1.000 eur, teda v rovnakej výške ako žalobca. Až následne dodatkom s účinnosťou od 1.5.2012 mu bola táto mzda navýšená na 1.300 eur. Žalobca podpísal pracovnú zmluvu s nástupom do práce 3.7.2012 - teda už v čase navýšenej mzdy pána Z.. J., pričom je plným právom zamestnávateľa zohľadniť kvalitu a kvantitu vykonanej práce, dosiahnutú odbornú úroveň, či prax svojich zamestnancov. Žalobca bol povinný preukázať tvrdenia mzdovom znevýhodnení, čo v konaní neučinil, neunesol tak (okrem iného) dôkazné bremeno. Ide tak iba o zjavne subjektívnu nespokojnosť žalobcu v porovnaní s iným zamestnancom žalobcu. Rozdielnosť praxe i spôsobilosti medzi žalobcom a pánom Z.. J. však v konaní jednoznačne vyvrátili tvrdenia žalobcu. Tieto dva subjekty nevykonávali rovnakú prácu (či už z hľadiska kvality alebo kvantity). Vzhľadom na preukázané schopnosti pána Z.. J. žalovaný pristúpil (až dodatkom po cca 4 mesiacoch od dňa nástupu) k navýšeniu jeho mzdy. Takéto konanie žalovaného nemožno bez ďalšieho automaticky považovať za diskrimináciu tak, ako to tvrdil žalobca. Dôvody rozdielného odmeňovania žalobcu a pána Z.. J. spočívali okrem iného aj v rozdielnej náročnosti dozoru týchto subjektov. Sám žalobca uznal, že spôsobilosť na projektovanie stavieb nemá. Nebolo taktiež sporné (strany zhodne túto skutočnosť uviedli), a síce, že pre časovú tieseň - žalobca nestíhal - mu bol dozor kanalizácie v Radoli žalovaným odobratý. Žalobca taktiež potvrdil, že za 18 rokov vo funkcii stavebného dozoru nepracoval. Žalobca nepreukázal rozdiel v zaobchádzaní s inou porovnateľnou osobou, ktorá je alebo by mohla byť na rovnakej pozícii ako žalobca. Súd tak nezistil zjavné vybočenie žalovaného pri odmeňovaní svojich zamestnancov. O trovách konania rozhodol podľa § 255 ods. 1 a § 262 ods. 1 CSP a žalovanému priznal nárok na náhradu trov konania vo výške 100 %.

2. Krajský súd v Bratislave (ďalej aj „odvolací súd“) na odvolanie žalobcu rozsudkom z 25. mája 2021 sp.zn. 16Co/22/2020 napadnuté rozhodnutie súdu prvej inštancie potvrdil ako vecne správne (§ 387 ods. 1 CSP) a žalovanému priznal proti žalobcovi plný nárok na náhradu trov odvolacieho konania (§ 396 ods. 1 v spojení s § 255 ods. 1 CSP). V odôvodnení rozhodnutia uviedol, že súd prvej inštancie sa zaoberal pre vec podstatnými okolnosťami a to posúdením, či v prípade žalobcu a Z.. J. sa jednalo o rovnakú prácu alebo prácu rovnakej hodnoty a dospel k správne mu záveru, s ktorým sa odvolací súd v celom rozsahu stotožnil, že v prípade žalobcu a iného zamestnanca žalovaného (Z.. J.) nešlo o vykonávanie rovnakej práce či práce rovnakej hodnoty, pretože z výsledkov vykonaného dokazovania jednoznačne vyplynulo, že aj keď charakteristika dohodnutého druhu práce uvedeného v pracovnej zmluve (stavebný dozor), ktorú žalobca vykonával bola rovnaká ako charakteristika dohodnutého druhu práce s iným zamestnancom žalovaného (Z.. J.), v skutočnosti z hľadiska kvality a kvantity vykonávanej práce sa nejednalo o rovnakú prácu, pretože obaja zamestnanci síce vykonávali stavebný dozor na tej istej stavbe (ako tvrdil žalobca), avšak žalobca vykonával stavebný dozor na kanalizácii a Z.. J. vykonával stavebný dozor na čističke odpadových vôd, teda stavebný dozor na technologicky rozdielnych stavbách, vyžadujúcich si rozdielny prístup, znalosti a zručnosti. Na uvedenom základe odvolací súd v súlade so súdom prvej inštancie dospel k záveru, že činnosti, ktoré reálne vykonával žalobca a Z.. J. v skutočnosti nie sú porovnateľné; ak teda absentuje relevantný „komparátor“, nemožno hovoriť o porušení zákazu diskriminácie a už len z tohto dôvodu nebolo možné žalobe vyhovieť. Odvolací súd sa stotožnil aj so záverom súdu prvej inštancie, že pokiaľ žalovaný po cca 4 mesiacoch zvýšil Z.. J. mzdu aj s ohľadom na preukázané schopnosti a rozdielnosť odbornej praxe, ktorá bola u Z.. J. výrazne dlhšia (44 rokov) ako u žalobcu (18 rokov), nemožno takéto konanie považovať za diskriminačné, nakoľko len samotné uplatnenie kritéria počtu odpracovaných rokov je vo všeobecnosti

spôsobilé dosiahnuť legitímny cieľ odmenenia získanej skúsenosti, na základe ktorej je zamestnanec schopný lepšie zvládnuť svoje úlohy a zamestnávateľ ho nemusí osobitne preukazovať (rozsudok Európskeho súdneho dvora, C-17/05 zo dňa 3.10.2006 vo veci B. F. Cadman proti Health & Safety Executive). V konaní bolo tiež nesporne preukázané, že Z.. J. prevzal aj časť práce pôvodne vykonávanej žalobcom - stavebný dozor na kanalizácii v Radoli, teda vykonával aj práce v kvantitatívne väčšom rozsahu ako žalobca. K námietke žalobcu, že žalovaný nepreukázal, že dozorovanie čističky odpadových vôd je náročnejšia práca ako dozorovanie kanalizácie, odvolací súd uviedol, že žalovaný na pojednávaní súdu dňa 18.9.2019 podrobne opísal rozdiely medzi oboma činnosťami spočívajúce v zložitosti, zodpovednosti a namáhavosti a tiež v požiadavkách na vzdelanie, schopnosti a skúsenosti, na čom nič nemení ani skutočnosť, že žalobca si rozdielnosť vykonávaných činností zjednodušoval; podstatné je, že činnosti, ktoré reálne vykonával žalobca a Z.. J. v skutočnosti nie sú porovnateľné.

3. Proti uvedenému rozsudku odvolacieho súdu podal žalobca (ďalej aj „dovolateľ“) dovolanie podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP pre nesprávne právne posúdenie sporu odvolacím súdom, pretože rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, ktorá v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu ešte nebola vyriešená. Navrhol napadnutý rozsudok odvolacieho súdu zrušiť a vec mu vrátiť na ďalšie konanie. Právnou otázkou, od vyriešenia ktorej záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu, je otázka, či súd pri aplikácii § 119a ods. 2, ods. 4 Zákonníka práce pri hodnotení otázky, či v konkrétnom prípade ide o rovnakú prácu alebo prácu rovnakej hodnoty u toho istého zamestnávateľa môže opomenúť, či ako nepodstatnú vyhodnotiť skutočnosť, že zamestnávateľ ako zhotoviteľ diela za prácu dvoch svojich zamestnancov, ktorých odmeňuje rôzne, účtuje svojmu klientovi ako objednávateľovi diela rovnakú odmenu. Súvisiacou právnou otázkou je, či v prípade totožnosti požiadaviek pre prijatie do zamestnania a súčasného splnenia týchto kritérií, možno rozdiel v mzde odôvodňovať tým, že jeden zo zamestnancov je odborne spôsobilejší, kvalifikovanejší a s dlhšou pracovnou praxou. Podľa právneho názoru odvolacieho súdu žalobca nepreukázal rozdiel v zaobchádzaní s inou porovnateľnou osobou. Dovolateľ poukázal na formulár cenovej ponuky projektu „Zásobovanie vodou, odkanalizovanie a čistenie odpadových vôd regiónu Dolné Kysuce“, z ktorej vyplýva, že pre stavebný dozor pre kanalizácie sa odhaduje počet pracovných dní 560 pri sadzbe za pracovný deň 145,00 EUR a celkovej sume 81 200,- EUR a pre stavebný dozor pre ČOV sa odhaduje počet pracovných dní 560 pri sadzbe za pracovný deň 145,00 EUR a celkovej sume 81 200,- EUR. Už zo samotnej cenovej ponuky vyplýva, že otázka náročnosti, kvality a kvantity práce stavebného dozoru pre kanalizácie a stavebného dozoru pre ČOV je totožná a podľa cenovej ponuky si aj vyžadovala rovnaké ohodnotenie. Cenová ponuka pritom neostala iba v teoretickej rovine, ale žalovaný v súlade s cenovou ponukou aj reálne účtoval výkon práce dozoru objednávateľovi. Žalovaný tak ako zhotoviteľ sám prácu svojich zamestnancov vo vzťahu ku svojmu klientovi - objednávateľovi hodnotil rovnakou sumou, t. j. sám prácu žalobcu ako aj prácu Z.. A. J. vo vzťahu ku svojmu klientovi uplatňoval ako prácu rovnakej hodnoty. Ak je zjavné, že práca zamestnancov má pre zamestnávateľa rovnakú hodnotu, pretože ju v rovnakej hodnote účtuje objednávateľovi, nie je posudzovanie ďalších kritérií na mieste, pretože tvrdenia žalovaného o tom, že rozdiel v mzde je odôvodnený tým, že Z.. A. J. bol spôsobilejší, kvalifikovanejší a s dlhšou pracovnou praxou ako žalobca, nemôžu s ohľadom na to, že pre účtovanie objednávateľovi mala práca žalobcu pre žalovaného rovnakú hodnotu, obstáť. Z tohto pohľadu je potom bezvýznamné, že Z.. A. J. žalovaný zvýšil mzdu dodatočne dodatkom k pracovnej zmluve s účinnosťou od 1. mája 2012 alebo to, že Z.. A. J. pracoval na inej časti stavby, ktorá si podľa tvrdenia žalovaného vyžadovala rozdielny prístup, znalosti a zručnosti. Vo vzťahu k súvisiacej právnej otázke je potrebné poznamenať, že pre prijatie do pracovného pomeru žalovaný stanovil pre dozor kanalizácií a dozor ČOV doslovne tie isté kritériá a podmienky. Tieto podmienky spĺňal rovnako žalobca ako aj Z.. A. J.. Ak obaja zamestnanci spĺňajú totožné podmienky pre prijatie do pracovného pomeru čo sa týka ich odbornej spôsobilosti, kvalifikácie a dĺžky praxe (technické univerzitné vzdelanie II. stupňa, preukázanie dokladu o odbornej spôsobilosti podľa zákona č. 182/1992 Zb. - stavebný dozor alebo stavbyvedúci pre vodohospodárske stavby alebo inžinierske stavby - doklad vydaný v krajine sídla záujemcu, min. 10 rokov praxe v odbore z toho min. 5 rokov vodohospodárske stavby, skúsenosť ako stavebný dozor alebo stavbyvedúci min. na 2 stavbách realizovaných v oblasti výstavby vodohospodárskych alebo inžinierskych stavieb /v oblasti výstavby alebo rekonštrukcie ČOV s investičným nákladom každej stavby vyšším ako 3,0 mil. EUR bez DPH/1,5 mil. EUR bez DPH za posledných 10 rokov), t. j. spĺňajú žalovaným nastavené kritériá pre prijatie do

pracovného pomeru, nemôže rozdielnosť odmien medzi nimi zamestnávateľ zdôvodňovať tým, že Z.. A. J. bol kvalifikovanejší, odborne spôsobilejší a s dlhšou praxou, pretože kvalifikácia, odborná spôsobilosť a dĺžka praxe žalobcu zodpovedala kritériám pre prijatie do pracovného pomeru. Odvolací súd ako aj súd prvej inštancie použili správny právny predpis, ktorý súčasne správne aplikovali, avšak § 119a ods. 2, ods. 4 zákonníka práce nesprávne interpretovali, ak dospeli k záveru, že listinný dôkaz preukazujúci, že práca žalobcu a Z.. A. J. mala pre žalovaného rovnakú hodnotu, t. j. bola prácou majúcou rovnakú hodnotu, nemôže spochybniť závery súdov o tom, že rozdiel vo výške mzdy žalobcu a Z.. A. J. je dôvodný. Rovnako oba súdy nesprávne interpretovali označené ustanovenia, ak dospeli k záveru, že odborná spôsobilosť, kvalifikácia a dĺžka praxe odôvodnili rozdiel v mzde medzi Z.. A. J. a žalobcom, ak obaja spĺňali rovnako nastavené kritériá spôsobilosti, kvalifikácie a dĺžky praxe pri prijímaní do pracovného pomeru. Odvolací súd mal správne právne posúdiť vec tak, že súd prvej inštancie pochybil, keď dôkaz o tom, že práca žalobcu a Z.. A. J. mala pre žalovaného rovnakú hodnotu, nevyhodnotil ako podstatný dôkaz pre záver o tom, že v prejednávanej veci nie je priestor pre iné/nížšie odmeňovanie žalobcu a pochybil tiež v tom, že interpretoval dotknuté zákonné ustanovenie tak, že pre iné odmeňovanie postačuje, ak jeden zo zamestnancov je odborne spôsobilejší, kvalifikovanejší a s dlhšou pracovnou praxou, hoci prácu oboch svojich zamestnancov vo vzťahu ku svojmu klientovi - objednávateľovi hodnotil rovnako a hoci obaja svojou odbornou spôsobilosťou, kvalifikáciou a dĺžkou praxe spĺňali podmienky pre prijatie do pracovného pomeru.

4. Žalovaný vo vyjadrení k dovolaniu uviedol, že napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu považuje za vecne správne, navrhol preto dovolanie zamietnuť. Podľa žalovaného žalobca dostatočne jasne nevymedzil právnu otázku zakladajúcu prípustnosť dovolania v zmysle § 421 ods. 1 písm. b) CSP. Argumentácia žalobcu sa týkala predovšetkým hodnotenia dôkazov. Rozhodnutie odvolacieho súdu bolo pritom založené na závere, že v prípade práce vykonávanej žalobcom a porovnávaným zamestnancom Z.. J. nešlo o rovnakú prácu z hľadiska kvality i kvantity.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 35 CSP), po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP), dospel k záveru, že dovolanie je potrebné ako neprípustné odmietnuť.

6. Najvyšší súd opakovane vyjadril záver, v zmysle ktorého právo na súdnu ochranu nie je absolútne a v záujme zaistenia právnej istoty a riadneho výkonu spravodlivosti podlieha určitým obmedzeniam. Toto právo, súčasťou ktorého je tiež právo domôcť sa na opravnom súde nápravy chýb a nedostatkov v konaní a rozhodovaní súdu nižšieho stupňa, sa v civilnom sporovom konaní zaručuje len vtedy, ak sú splnené všetky procesné podmienky, za splnenia ktorých môže súd konať a rozhodnúť o veci samej. Dovolanie treba považovať za mimoriadny opravný prostriedok, ktorý má v systéme opravných prostriedkov civilného sporového konania osobitné postavenie. Dovolací súd nie je súdom tretej inštancie, v rámci konania ktorej by bolo možné preskúmať akékoľvek rozhodnutie odvolacieho súdu. Otázka posúdenia, či sú alebo nie sú splnené podmienky, za ktorých sa môže uskutočniť dovolacie konanie, patrí do výlučnej právomoci dovolacieho súdu (por. 9 Cdo/72/2020, 9 Cdo/260/2021), nie strany sporu.

7. Dovolací súd považuje za prospešné opakovane pripomínať, že dovolanie nepredstavuje opravný prostriedok, ktorý by mal slúžiť na odstránenie nedostatkov pri ustálení skutkového stavu veci. Dovolací súd nemôže v dovolacom konaní formulovať nové skutkové závery a rovnako nie je oprávnený preskúmať správnosť a úplnosť skutkových zistení, už len z toho dôvodu, že nie je oprávnený prehodnocovať vykonané dôkazy, pretože (na rozdiel od súdu prvej inštancie a odvolacieho súdu) v dovolacom konaní nemá možnosť vykonávať dokazovanie, nie je súdom skutkovým. Dovolaním sa preto nemožno úspešne domáhať revízie skutkových zistení urobených súdmi prvej a druhej inštancie, ani prieskumu nimi vykonaného dokazovania. Na hodnotenie skutkových okolností a zisťovanie skutkového stavu sú povolané súdy prvej a druhej inštancie ako skutkové súdy, a nie dovolací súd, ktorý je v zmysle § 442 CSP viazaný skutkovým stavom, tak ako ho zistil odvolací súd, a jeho prieskum skutkových zistení nespočíva v prehodnocovaní skutkového stavu, ale len v kontrole postupu súdu pri

processe jeho zisťovania (porov. I. ÚS 6/2018). V rámci tejto kontroly dovolací súd síce má možnosť vyhodnotiť a posúdiť, či konanie nie je postihnuté rôznymi závažnými deficitmi v dokazovaní (tzv. opomenutý dôkaz, deformovaný dôkaz, porušenie zásady voľného hodnotenia dôkazov a pod.) a či konajúcimi súdmi prijaté skutkové závery nie sú svojvoľné, neudržateľné alebo prijaté v zrejmom omyle, ktorý by poprel zmysel a podstatu práva na spravodlivý proces (IV. ÚS 252/04), avšak len pri dovolacom dôvode (vade zmätočnosti) v zmysle § 420 písm. f) CSP, nie pri dovolacom dôvode v zmysle § 421 ods. 1 CSP.

7.1. V dôsledku spomenutej viazanosti (§ 440 CSP) dovolací súd neprejednáva (ex officio) dovolanie nad rozsah, ktorý dovolateľ vymedzil v dovolaní uplatnený dovolací dôvod; ide o posilnenie dispozičného princípu v dovolacom konaní (deetatizáciu dovolania), pri plnom rešpektovaní autonómie a zodpovednosti dovolateľa, pri rozhodovaní o tom, či podá dovolanie, aký dovolací dôvod uplatní a akým spôsobom ho vymedzí. S tým súvisí aj procesná neutralita dovolacieho súdu, ktorý pri prípadných vadách dovolania tieto pri riadnom zastúpení dovolateľa nenapráva.

7.2. Dovolací súd konštatuje aj to, že dovolacie konanie má od účinnosti Civilného sporového poriadku povahu typického „advokátskeho procesu“, a to nielen vzhľadom na znenie sporového poriadku. Spracovaniu dovolania a celkovej kvalite zastupovania dovolateľa musí advokát, dovolateľ, ktorý má vysokoškolské vzdelanie druhého stupňa, ale aj zamestnanec dovolateľa, ktorý je právnická osoba, nevyhnutne venovať zvýšenú pozornosť. Dovolací proces je v porovnaní s predchádzajúcou právnou úpravou podstatne rigoróznejší a odborne náročnejší. Z hľadiska posúdenia prípustnosti dovolania je teda podstatné správne vymedzenie dovolacích dôvodov spôsobom upraveným v zákone (§ 431 až § 435 CSP), a to v nadväznosti na konkrétne, dovolaním napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu. Pokiaľ nie sú splnené procesné podmienky dovolacieho konania a predpoklady prípustnosti dovolania, nemožno dovolaním napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu podrobiť vecnému preskúmaniu v dovolacom konaní.

7.3. O všetkých mimoriadnych opravných prostriedkoch tiež platí, že narušenie princípu právnej istoty strán, ktorých právna vec bola právoplatne skončená, musí byť vyvážené sprísnenými podmienkami prípustnosti. Právnu úpravu dovolania, ktorá stanovuje podmienky, za ktorých môže byť výnimočne prelomená záväznosť už právoplatného rozhodnutia, nemožno interpretovať rozširujúco; namiesto je skôr reštriktívny výklad (por. 9 Cdo/72/2020, 9 Cdo/260/2021).

8. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, ak to zákon pripúšťa. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v § 420 a § 421 CSP.

9. Žalobca prípustnosť dovolania vyvodzoval z ust. § 421 ods. 1 písm. b) CSP, v zmysle ktorého je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená.

10. Dovolací súd je dovolacími dôvodmi viazaný (§ 440 CSP). Dovolacím dôvodom je nesprávnosť vytýkaná v dovolaní (porovnaj § 428 CSP). Pokiaľ nemá dovolanie vykazovať nedostatky, ktoré v konečnom dôsledku vedú k jeho odmietnutiu podľa § 447 písm. f) CSP, je procesnou povinnosťou dovolateľa vysvetliť v dovolaní, z čoho vyvodzuje prípustnosť dovolania a označiť v dovolaní náležitým spôsobom dovolací dôvod (§ 421 CSP v spojení s § 432 ods. 1 CSP). V dôsledku spomenutej viazanosti dovolací súd neprejednáva dovolanie nad rozsah, ktorý dovolateľ vymedzil v dovolaní uplatneným dôvodom prípustnosti dovolania.

11. V dovolaní, ktorého prípustnosť sa vyvodzuje z § 421 ods. 1 písm. b) CSP musí dovolateľ konkretizovať právnu otázku riešenú odvolacím súdom a uviesť, ako ju riešil odvolací súd; vysvetliť, v čom je riešenie právnej otázky odvolacím súdom nesprávne; uviesť ako by mala byť táto otázka správne riešená. Samotné polemizovanie dovolateľa s právnymi názormi odvolacieho súdu, prosté spochybňovanie správnosti jeho rozhodnutia alebo kritika toho, ako odvolací súd pristupoval k riešeniu právnej otázky, významovo nezodpovedajú kritériu uvedenému v § 421 ods. 1 písm. b) CSP.

12. Ak dovolateľ v dovolaní, prípustnosť ktorého vyvodzuje z § 421 ods. 1 CSP, nevymedzí právnu otázku, dovolací súd nemôže uskutočniť meritórny dovolací prieskum, hranice ktorého nie sú vymedzené. V takom prípade nemôže svoje rozhodnutie založiť na predpokladoch alebo domnienkach; ak by postupoval inak, rozhodol by bez relevantného podkladu. V prípade absencie vymedzenia právnej otázky nemôže najvyšší súd pristúpiť k posudzovaniu všetkých procesnoprávných a hmotnoprávných otázok, ktoré pred ním riešili prvoinštančný a odvolací súd a v súvislosti s tým „suplovať“ aktivitu dovolateľa; v opačnom prípade by dovolací súd uskutočnil procesne neprípustný bezbrehý dovolací prieskum, priečiaci sa nielen (všeobecne) novej koncepcii právnej úpravy dovolania a dovolacieho konania zvolenej v CSP, ale aj (konkrétne) účelu ustanovenia § 421 ods. 1 CSP (pozri Števček M., Ficová S., Baricová J., Mesiarkinová S., Bajánková J., Tomašovič M. a kol., Civilný sporový poriadok, Komentár, Praha: C. H. BECK 2016, str. 1382).

13. Dôvod prípustnosti dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP predpokladá, že právnu otázku kľúčovú pre rozhodnutie vo veci samej dovolací súd doposiaľ neriešil a je daná potreba, aby dovolací súd ako najvyššia súdna autorita túto otázku vyriešil. Základným predpokladom prípustnosti dovolania je, že dovolací súd vo svojej rozhodovacej praxi doposiaľ neposudzoval právnu otázku vymedzenú dovolateľom (t. j. právne posúdenie veci odvolacím súdom, s ktorým dovolateľ nesúhlasí). Ak dovolateľ vyvodzuje prípustnosť dovolania z ustanovenia § 421 CSP, má viazanosť dovolacieho súdu dovolacími dôvodmi (§ 440 CSP) kľúčový význam v tom zmysle, že posúdenie prípustnosti dovolania závisí od toho, ako dovolateľ sám vysvetlí (konkretizuje a náležite doloží), že rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia dovolateľom vymedzenej právnej otázky a že sa jedná o prípad, na ktorý sa vzťahuje toto ustanovenie.

14. Aby určitá otázka mohla byť relevantná z hľadiska § 421 ods. 1 CSP, musí mať zreteľné charakteristické znaky. Predovšetkým musí ísť o otázku právnu. Zo zákonodarcom zvolenej formulácie tohto ustanovenia vyplýva, že otázkou riešenou odvolacím súdom sa tu rozumie tak otázka hmotnoprávna (ktorá sa odvíja od interpretácie napríklad Občianskeho zákonníka, Obchodného zákonníka, Zákonníka práce, Zákona o rodine), ako aj procesnoprávna (ktorej riešenie záviselo na aplikácii a interpretácii procesných ustanovení). Musí ísť o právnu otázku, ktorú odvolací súd riešil a na jej vyriešení založil rozhodnutie napadnuté dovolaním. Právna otázka, na vyriešení ktorej nespočívalo rozhodnutie odvolacieho súdu, i keby bola prípadne v priebehu konania súdmi posudzovaná, nemôže byť považovaná za významnú z hľadiska tohto ustanovenia. Otázka relevantná v zmysle § 421 ods. 1 CSP musí byť procesnou stranou nastolená jasným, zrozumiteľným a nepochybným spôsobom. Dovolací súd je viazaný len tým, ako dovolateľ právnu otázku nastolí.

15. Ako už bolo uvedené, z ustanovenia § 421 ods. 1 CSP vyplýva, že otázkou relevantnou pre prípustnosť dovolania podľa tohto ustanovenia môže byť len otázka právna (hmotnoprávna alebo procesnoprávna, ktorej vyriešenie viedlo k právnym záverom vyjadreným v rozhodnutí odvolacieho súdu) a nie otázka skutková. Riešenie skutkovej otázky (quaestio facti) je v civilnom sporovom konaní spojené s obstarávaním skutkových poznatkov súdu v procese dokazovania; to znamená, že pri jej riešení sa súd zameriava na skutkové okolnosti významné napríklad z hľadiska toho, čo a kedy sa stalo alebo malo stať, čo (ne)urobil žalobca alebo žalovaný, čo (ne)bolo dohodnuté, či a aké skutočnosti nastali po konaní (opomenutí konania) niektorej fyzickej alebo právnickej osoby, čo obsahuje určitá listina, čo vypovedal svedok, čo uviedol znalec a pod. Na rozdiel od toho riešenie právnej otázky (quaestio iuris) prebieha v procese právneho posudzovania veci, pri ktorom súd uvažuje o určitej právnej norme, zamýšľa sa nad možnosťou (potrebou) jej aplikácie, skúma jej obsah, zmysel a účel, normu interpretuje a na podklade svojich skutkových zistení (to znamená až po vyriešení skutkových otázok) prijíma právne závery o existencii alebo neexistencii dôvodu pre aplikovanie predmetnej právnej normy na posudzovaný prípad. Ak v dovolaní vymedzená otázka - ktorú má podľa dovolateľa posudzovať vo svojom rozhodnutí dovolací súd - nie je právnou otázkou, ale predstavuje skutkovú otázku, nie je splnená zákonná podmienka prípustnosti dovolania uvedená v ustanovení § 421 ods. 1 CSP a takúto otázku nie je dovolací súd oprávnený vo svojom rozhodnutí riešiť (3Cdo/218/2017, 3Cdo/27/2019, 4Cdo/172/2017, 4Cdo/148/2018, 8Cdo/144/2018, 9Cdo/213/2021).

16. Vo vzťahu k prípustnosti dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. b/ CSP dovolací súd v súlade s vyššie uvedeným skúmal, či dovolateľ vymedzil takú právnu otázku, na vyriešení ktorej spočívalo rozhodnutie odvolacieho súdu (vyriešenie ktorej viedlo k záverom vyjadreným v rozhodnutí odvolacieho súdu), či vysvetlil jej podstatu a uviedol súvisiace právne úvahy spolu s dôvodmi, pre ktoré zvolil práve riešenie, na ktorom založil svoje rozhodnutie a zároveň ide o otázku v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu doposiaľ neriešenú.

17. Dovolateľ formuloval právnu otázku nasledovne: „či súd pri aplikácii § 119a ods. 2 a 4 Zákonníka práce pri hodnotení otázky, či v konkrétnom prípade ide o rovnakú prácu alebo prácu rovnakej hodnoty u toho istého zamestnávateľa môže opomenúť, či ako nepodstatnú vyhodnotiť skutočnosť, že zamestnávateľ ako zhotoviteľ diela za prácu dvoch svojich zamestnancov, ktorých odmeňuje rôzne, účtuje svojmu klientovi ako objednávateľovi diela rovnakú odmenu. Súvisiacou právnou otázkou je, či v prípade totožnosti požiadaviek pre prijatie do zamestnania a súčasného splnenia týchto kritérií, možno rozdiel v mzde odôvodňovať tým, že jeden zo zamestnancov je odborne spôsobilejší, kvalifikovanejší a s dlhšou pracovnou praxou.“

18. Takto dovolateľom zadefinovaná právna otázka by mohla mať znaky relevantné v zmysle § 421 ods. 1 písm. b) CSP za predpokladu, ak by výsledok jej riešenia (posúdenia a vyhodnotenia) odvolacím súdom predstavoval jediný a výlučný dôvod, pre ktorý nebolo odvolaniu žalobcu vyhovené a pre ktorý bolo potvrdené ako vecne správne rozhodnutie súdu prvej inštancie. Pokiaľ ale (ako je tomu aj v tomto prípade) rozhodnutie odvolacieho súdu spočíva na dvoch alebo viacerých (z hľadiska merita rozhodnutia rovnocenných) dôvodoch, z ktorých každý jeden aj len samostatne bol súdom považovaný za kľúčový [v tom zmysle, že so zreteľom naň bolo treba žalobu buď zamietnuť alebo (naopak) žalobe vyhovieť], zaťažuje procesnú povinnosť dovolateľa preukázať prípustnosť a opodstatnenosť dovolania vo väzbe na každý jeden z týchto dôvodov. Predmetná otázka musí byť zároveň procesnou stranou nastolená v dovolaní. Právne otázky, takto dovolateľom v dovolaní nenastolené a nepomenované, nemajú relevanciu z hľadiska prípustnosti dovolania podľa tohto ustanovenia. Inak povedané, ak z dvoch alebo z viacerých kľúčových a rovnocenných dôvodov, na ktorých právne stojí napadnuté odvolacie rozhodnutie, minimálne jeden dôvod v rámci dovolacieho prieskumu podľa § 421 ods. 1 CSP obstoí (dovolanie je tu neprípustné, alebo nie je tu dôvodné, resp. tento dôvod nie je dovolaním napadnutý, pozn.), nemôžu obstať ďalšie dôvody podľa § 421 ods. 1 CSP, aj keby všetky ostatné kľúčové dôvody mali byť in concreto prípustné a opodstatnené, dôvodné (viď 9Cdo/63/2021, 9Cdo 117/2021).

19. V prejednávanom spore bolo rozhodnutie súdu prvej inštancie, potvrdené rozhodnutím odvolacieho súdu, založené na viacerých právnych záveroch odôvodňujúcich zamietnutie žaloby, pričom každý aj len samostatne mal za následok neúspech žalobcu v spore. Súd nižších inštancií totiž zamietli žalobu jednak z dôvodu, že žalobca a porovnávaný zamestnanec Z.. J. vykonávali kvalitatívne rozdielnu prácu, zároveň však z dôvodu, že vykonávali aj kvantitatívne rozdielnu prácu, keď považovali za preukázané, že Z.. J. prevzal aj časť práce pôvodne vykonávanej žalobcom (stavebný dozor na kanalizácii v Radoli). Pre záver o odôvodnenosti rozdielného mzdového ohodnotenia oboch zamestnancov, ktoré nenesie znaky neprípustnej diskriminácie, a teda pre záver o dôvodnosti zamietnutia žaloby tak v tomto spore postačoval už samotný záver o tom, že Z.. J. v porovnaní so žalobcom vykonával prácu v kvantitatívne väčšom rozsahu ako žalobca, a preto nebolo v rozpore so zákazom diskriminácie rozhodnutie zamestnávateľa poskytnúť mu vyššiu mzdu ako žalobcovi.

20. Dovolateľ pritom svoju právnu otázku formuloval len vo vzťahu k porovnaniu kvalitatívneho rozdielu v práci vykonávanej ním a Z.. J.. Záver súdov o preukázaní kvantitatívneho rozdielu ako samostatného dôvodu zamietnutia žaloby dovolateľ nenamietal, resp. vo vzťahu k nemu nenastolil žiadnu právnu otázku. Preto ak by aj dovolací súd prípadne konštatoval nesprávne právne posúdenie otázky kvalitatívneho rozdielu práce vykonávanej žalobcom a porovnávaným zamestnancom, takýto záver by sám o sebe nemal žiaden vplyv na konštatovanie vecnej správnosti či nesprávosti celého rozhodnutia, nakoľko vecnú nesprávnosť napadnutého rozhodnutia by bolo možné konštatovať len vtedy, ak by bola konštatovaná vo vzťahu k všetkým samostatným dôvodom zamietnutia žaloby. Inými slovami žalobca by podaním dovolania namietajúc nesprávne právne posúdenie mohol docieľiť zmenu rozhodnutia vo

svoj prospech len vtedy, ak by namietala nesprávne právne posúdenie všetkých samostatných rozhodujúcich otázok odôvodňujúcich zamietnutie žaloby, teda aj záver odvolacieho súdu o preukázaní kvantitatívneho rozdielu práce vykonávanej žalobcom a porovnávaným zamestnancom. Zodpovedanie dovolateľom nastolenej otázky by tak malo v tomto prípade len akademický charakter, bez vplyvu na záver odvolacieho súdu o dôvodnosti potvrdenia rozsudku súdu prvej inštancie.

21. Dovolací súd zároveň konštatuje, že právne posúdenie otázky kvalitatívneho rozdielu práce vykonávanej žalobcom a porovnávaným zamestnancom vychádzalo zo skutkových záverov, porovnávajúc náročnosť práce a s tým súvisiace otázky rozdielneho prístupu, znalostí a zručností, a preto z tohto hľadiska rozhodnutie odvolacieho súdu nezáviselo od posúdenia otázky formulovanej žalobcom, nakoľko záver odvolacieho súdu o kvalitatívnom rozdielne práce vykonávanej žalobcom a porovnávaným zamestnancom vychádzal z preukázanej rozdielnej náročnosti vykonávania práce stavebného dozoru čističky odpadových vôd a stavebného dozoru kanalizácie. Otázka, ako si zamestnávateľ voči tretej osobe účtuje odmenu za prácu vykonanú jeho zamestnancami, je z tohto hľadiska nepodstatná, pokiaľ je preukázaný rozdiel v náročnosti porovnávaných prác, tak ako to považoval za preukázané odvolací súd. Ťažisko ďalšej dovolacej argumentácie žalobcu spočívalo v námietkach voči procesu dokazovania, dovolateľ vyjadril nespokojnosť s tým, aké skutkové závery z vykonaného dokazovania vyvodili súdy nižších inštancií, čo však nezakladá prípustnosť dovolania v zmysle § 421 ods. 1 CSP.

22. Pokiaľ ide o otázku výkladu ust. § 119a Zákonníka práce, dovolací súd sa touto otázkou už zaoberal, v rozhodnutí sp.zn. 4 Cdo 223/2019 dovolací súd uviedol, že rovnakou prácou alebo prácou rovnakej hodnoty sa rozumie práca rovnakej alebo porovnateľnej zložitosti, zodpovednosti a namáhavosti, ktorá je vykonávaná v rovnakých alebo porovnateľných pracovných podmienkach a pri dosahovaní rovnakej alebo porovnateľnej výkonnosti a výsledkov práce v pracovnom pomere u zamestnávateľa (§ 119a ods. 2 Zákonníka práce). Zložitosť, zodpovednosť a namáhavosť práce sa posudzuje podľa vzdelania a praktických znalostí a skúseností potrebných pre výkon tejto práce, podľa zložitosti predmetu práce a pracovnej činnosti, podľa organizačnej a riadiacej náročnosti, podľa miery zodpovednosti za škody, zdravie a bezpečnosť, podľa fyzickej, zmyslovej a duševnej záťaže a pôsobenia negatívnych vplyvov práce. Pracovné podmienky sa posudzujú podľa zložitosti pracovných režimov vyplývajúcich z rozvrhutej pracovnej doby, napr. do zmien, dní pracovného pokoja, na prácu v noci alebo prácu nadčas, podľa škodlivosti alebo zložitosti danej pôsobením iných negatívnych vplyvov pracovného prostredia a podľa rizikovosti pracovného prostredia. Pracovná výkonnosť sa posudzuje podľa intenzity a kvality prevádzaných prác, pracovných schopností a pracovnej spôsobilosti a výsledky práce sa posudzujú podľa množstva a kvality. Z právnej úpravy obsiahnutej v ustanovení § 119a Zákonníka práce vyplýva, že prácu vykonávanú u zamestnávateľa rôznymi zamestnancami je možné považovať za rovnakú prácu alebo prácu rovnakej hodnoty, za ktorú im prináleží rovnaká mzda, ak ide o prácu zhodnú alebo zrovnateľnú z hľadiska všetkých porovnávacích kritérií uvedených v ustanovení § 119a ods. 2; ak nie je zhoda (porovnateľnosť) v niektorom z týchto komparačných kritérií, nejedná sa o rovnakú prácu alebo prácu rovnakej hodnoty v zmysle ustanovenia § 119a ods. 2 Zákonníka práce. K určeniu, či zamestnanci, ktorí zdanlivo vykonávajú rovnakú činnosť, aj keď nemajú rovnakú kvalifikáciu a sú teda v porovnateľnom postavení, treba skúmať, pri zohľadnení druhu týchto úloh, či jednotlivé pracovné úlohy je možno medzi zamestnancami presúvať, aké vzdelanie je pre výkon tejto činnosti vyžadované a pracovné podmienky, za ktorých sa tieto činnosti vykonávajú. Okrem kritérií zložitosti, zodpovednosti, namáhavosti, pracovných podmienok a výsledkov práce môže zamestnávateľ na účely posúdenia hodnoty práce uplatniť ďalšie objektívne merateľné kritériá uplatniteľné na všetkých zamestnancov. Ďalšími skutočnosťami vyjadrujúcimi hodnotu práce zamestnanca môžu byť vzdelanie, dĺžka praxe, skúsenosti, spoľahlivosť a pod., ktoré až vo svojom súhrne umožnia ohodnotiť postavenie zamestnanca na trhu práce všeobecne a jeho prínos pre zamestnávateľa zvlášť.

23. Z týchto dôvodov dovolací súd dovolanie žalovaného, ktorým namietal nesprávne právne posúdenie veci podľa § 421 ods. 1 písm. b/ CSP odmietol podľa § 447 písm. f/ CSP ako dovolanie, v ktorom dovolací dôvod nie je vymedzený spôsobom uvedeným v § 431 až § 435 CSP.

24. O trovách dovolacieho konania dovolací súd rozhodol podľa § 453 ods. 1 CSP v spojení s § 255 ods. 1 CSP.

25. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.